

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ
 هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
 حَكِيمٌ (49) وَلَوْ تَرَى إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا
 الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا
 عَذَابَ الْحَرِيقِ (50) ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيكُمْ وَ
 أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ (51) كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَ
 الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
 بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ (52) ذَلِكَ
 بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى
 يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (53)
 كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ
 رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَ

كُلُّ كَانُوا ظَالِمِينَ (54) إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ
 الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (55) الَّذِينَ عَاهَدَتْ
 مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا
 يَتَّقُونَ (56) فَمَا تَتَّقَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرَّدَ بِهِمْ
 مَنْ خَلَفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ (57) وَإِنَّمَا تَخَافَنَ مِنْ
 قَوْمٍ خِيَانَةٍ فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
 الْخَائِنِينَ (58)

Lo! The hypocrites say, and those in whose hearts is a disease:
 "These people,- their religion has misled them." But if any trust
 in Allah, behold! Allah is exalted in might, wise. If thou couldst
 see, when the angels take the souls of the unbelievers (at death),
 (how) they smite their faces and their backs, (saying): "Taste the
 penalty of the blazing fire – this is because of (the deeds) which
 your (own) hands sent forth; for Allah is never unjust to His
 servants. "(Deeds) after the manner of the people of Pharaoh and
 of those before them: They rejected the signs of Allah, and Allah
 punished them for their crimes: for Allah is strong, and strict in
 punishment: "Because Allah will never change the grace which
 He hath bestowed on a people until they change what is in their

~~~~~
 (own) souls: and verily Allah is He who heareth and knoweth (all things)." (Deeds) after the manner of the people of Pharaoh and those before them": they treated as false the signs of their Lord: so We destroyed them for their crimes, and We drowned the people of Pharaoh: for they were all oppressors and wrong-doers. For the worst of beasts in the sight of Allah are those who reject Him: They will not believe. They are those with whom thou didst make a covenant, but they break their covenant every time, and they have not the fear (of Allah). If ye gain the mastery over them in war, disperse, with them, those who follow them, that they may remember. If thou fearest treachery from any group, throw back (their covenant) to them, (so as to be) on equal terms: for Allah loveth not the treacherous.

جب کہ منافقین اور وہ سب لوگ جن کے دلوں کو روگ لگا ہوا ہے، کہہ

رہے تھے کہ ان لوگوں کو تو ان کے دین نے خبط میں مبتلا کر رکھا ہے۔

حالانکہ اگر کوئی اللہ پر بھروسہ کرے تو یقیناً اللہ بڑا زبردست اور دانا ہے۔

کاش تم اُس حالت کو دیکھ سکتے جبکہ فرشتے مقتول کافروں کی رُو حیں قبض کر

رہے تھے۔ وہ ان کے چہروں، اور ان کے کولھوں پر ضربیں لگاتے جاتے تھے

اور کہتے جاتے تھے، "لو اب جلنے کی سزا بھگتو، یہ وہ جزا ہے جس کا سامان

تمہارے اپنے ہاتھوں نے پیشگی مہیا کر رکھا تھا، ورنہ اللہ تو اپنے بندوں پر ظلم

کرنے والا نہیں ہے۔" یہ معاملہ ان کے ساتھ اُسی طرح پیش آیا جس طرح

آلِ فرعون اور ان سے پہلے کے دوسرے لوگوں کے ساتھ پیش آتا رہا ہے کہ انہوں نے اللہ کی آیات کو ماننے سے انکار کیا اور اللہ نے ان کے گناہوں پر انہیں پکڑ لیا۔ اللہ قوت رکھتا ہے اور سخت سزا دینے والا ہے۔ یہ اللہ کی اس سنت کے مطابق ہوا کہ وہ کسی نعمت کو جو اس نے کسی قوم کو عطا کی ہو اس وقت تک نہیں بدلتا جب تک کہ وہ قوم خود اپنے طرزِ عمل کو نہیں بدل دیتی۔ اللہ سب کچھ سننے اور جاننے والا ہے۔ آلِ فرعون اور ان سے پہلے کی قوموں کے ساتھ جو کچھ پیش آیا وہ اسی ضابطہ کے مطابق تھا۔ انہوں نے اپنے رب کی آیات کو جھٹلایا تب ہم نے ان کے گناہوں کی پاداش میں انہیں ہلاک کیا اور آلِ فرعون کو غرق کر دیا۔ یہ سب ظالم لوگ تھے۔ یقیناً اللہ کے نزدیک زمین پر چلنے والی مخلوق میں سب سے بدتر وہ لوگ ہیں جنہوں نے حق کو ماننے سے انکار کر دیا پھر کسی طرح وہ اسے قبول کرنے پر تیار نہیں ہیں۔ (خصوصاً ان میں سے وہ لوگ جن کے ساتھ تو نے معاہدہ کیا پھر وہ ہر موقع پر اس کو توڑتے ہیں اور ذرا خدا کا خوف نہیں کرتے۔ پس اگر یہ لوگ تمہیں لڑائی میں مل

جائیں تو ان کی ایسی خبر لو کہ ان کے بعد جو دوسرے لوگ ایسی روش اختیار

کرنے والے ہوں ان کے حواس باختہ ہو جائیں۔ توقع ہے کہ بد عہدوں کے

اس انجام سے وہ سبق لیں گے۔ اور اگر کبھی تمہیں کسی قوم سے خیانت کا

اندیشہ ہو تو اس کے معاہدے کو علانیہ اس کے آگے پھینک دو، یقیناً اللہ

خائون کو پسند نہیں کرتا۔

جبکہ مونا فیکین اور وہ سب لوگ جن کے دلوں کو رोग लगा हुआ है, कह रहे थे कि इन लोगों को तो इनके दीन ने ख़ब्त में मुब्तला कर रखा है | हालाँकि अगर कोई अल्लाह पर भरोसा करे तो यकीनन अल्लाह बड़ा ज़बरदस्त और दाना है | काश, तुम उस हालत को देख सकते जबकि फ़रिश्ते मक़तूल काफ़ि़रों की रूहें क़ब्ज़ कर रहे थे | वे उनके चेहरों और उनके कूल्हों पर ज़र्बें लगाते जाते थे और कहते जाते थे, “लो अब जलने की सज़ा भुगतो, यह वह जज़ा है जिसका सामान तुम्हारे अपने हाथों ने पेशगी मुहैया कर रखा था, वरना अल्लाह तो अपने बन्दों पर जुल्म करनेवाला नहीं है |” यह मामला उनके साथ उसी तरह पेश आया जिस तरह आले-फ़िरऔन और उससे पहले के दूसरे लोगों के साथ पेश आता रहा है कि उन्होंने अल्लाह की आयात को मानने से इन्कार किया और अल्लाह ने उनके गुनाहों पर उन्हें पकड़ लिया | अल्लाह कुव्वत रखता है और सख़्त सज़ा देनेवाला है | यह अल्लाह की इस सुन्नत के मुताबिक़ हुआ कि वह किसी नेमत

को, जो उसने किसी क़ौम को अता की हो, उस वक़्त तक नहीं बदलता जब तक कि वह क़ौम खुद अपने तर्ज़े-अमल को नहीं बदल देती । अल्लाह सब कुछ सुनने और जाननेवाला है । आले-फ़िरऔन और उनसे पहले की क़ौमों के साथ जो कुछ पेश आया वह इसी ज़ाबते के मुताबिक़ था । उन्होंने अपने रब की आयात को झुटलाया तब हमने उनके गुनाहों के पादाश में उन्हें हलाक किया और आले-फ़िरऔन को गर्क कर दिया । ये सब ज़ालिम लोग थे । यक़ीनन अल्लाह के नज़दीक ज़मीन पर चलनेवाली मख़लूक में सबसे बदतर वे लोग हैं जिन्होंने हक़ को मानने से इनकार कर दिया या फिर किसी तरह वे उसे क़बूल करने पर तैयार नहीं हैं (खुसूसन) उनमें से वे लोग जिनके साथ तूने मुआहदा किया फिर वे हर मौक़े पर उसको तोड़ते हैं और ज़रा खुदा का खौफ़ नहीं करते । पस अगर ये लोग तुम्हें लड़ाई में मिल जाएँ तो उनकी ऐसी ख़बर लो कि उनके बाद दूसरे जो लोग ऐसी रविश इख़तियार करनेवाले हों उनके हवास बाख़ता हो जाएँ । तवक्को है कि बदअहदों के इस अंजाम से वे सबक़ लेंगे । और अगर कभी तुम्हें किसी क़ौम से ख़ियानत का अंदेशा हो तो उसके मुआहदे को अलानिया उसके आगे फेंक दो, यक़ीनन अल्लाह खाइनों को पसन्द नहीं करता ।